

Seurakysely 2021

Mäntsälän kunta / Mäntsälä liikkuu 2026

*Eerika Laalo-Häikiö, LitM
Syyskuu 2021*

1. Seurakyselyn taustaa

Koronaviruspandemia iski koko maailmassa ennennäkemättömällä tavalla maaliskuussa 2020, jonka jälkeen liikunta- ja urheiluseurojen sekä muiden terveyttä edistävien yhdistysten toiminta on kokenut merkittäviä haasteita. Jo ennen pandemiaa seurojen säännöllinen yhteistyö Mäntsälässä sekä vuoropuhelu kunnan kanssa oli vähäistä. Samalla kuitenkin liikunnan ja liikkumisen merkitys on lisääntynyt myös kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta.

Paikalliset liikunta- ja urheiluseurat sekä muut terveyttä edistävät yhdistykset ovat tärkeä kumppani kunnalle liikunnan ja urheilun toteuttajatahoina. Mäntsälässä on kattava yhdistysten kirjo liikunnan, urheilun ja terveyden edistämisen osa-alueella, mutta tarkempia tietoja jäsenmääristä, säännöllisesti toiminnassa liikkuvien määrästä tai seuratoimijoista ei olla kerätty.

Liikuntalaki määrittelee kunnan vastuulle seuraavat tehtävät:

[Liikuntalaki 5 §](#)

Kunnan vastuu

Yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:

- 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;
- 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoimintaa; sekä
- 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kunnan tulee arvioida asukkaistensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Kunnan hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei niitä toteuteta liiketoiminnallisin tavoittein ja perustein.

Uusi kunnanvaltuusto on aloittanut toimintansa elokuussa 2021. Kuntastrategia määrittelee valtuustokauden ajalle isot suuntaviivat kunnan kehitystyössä sekä taloudellisissa panostuksissa, ja strategia päivitetään aina uuden valtuustokauden alkaessa. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen – näin ollen myös liikkumisen ja liikunnan – tulee näkyä strategiapäivityksessä. Yhteisen strategian kautta myös seurat voivat sitoutua yhteiseen tekemiseen löytämällä oman roolinsa laajemmin kunnan elinvoimaisuuden kehittämiseksi.

Tällä kyselyllä haluttiin kartoittaa seurojen ja yhdistysten tarpeita koronaviruspandemian jälkeiseen kehitystyöhön, saada tietoa uudenlaisen yhteistyön toteuttamiseen sekä kerätä seurojen mielipiteet liikkumisen edistämiseksi Mäntsälässä. Kyselyn tuloksia käytetään apuna kuntastrategian päivityksessä sekä uuden HYTE-suunnitelman tekemisessä. Jatkossa liikunnan edistäminen halutaan kytkeä entistä tiiviimmin strategiaan tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Tavoitteena on kuntalaisten liikkumisen edistäminen eri ikäryhmissä huomioiden myös Keusoten alueen yhteiset tavoitteet. Jotta liikkumisen edistäminen uudella tavalla on mahdollista, tulee myös liikunta- ja urheiluseurojen uudistaa ja kehittää toimintaansa yhteistyössä kunnan ja muiden yhdistysten kanssa.

2. Yhteenvedo tuloksista

Kysely toteutettiin elokuussa 2021 sähköisenä kyselynä Google Forms -alustan kautta. Kysely lähetettiin Mäntsälän kunnan toimesta sähköpostitse 9.8. Mäntsälässä toimivien liikunta- ja urheiluseurojen kontaktihenkilöille sekä viidelle kansanterveysjärjestölle (44). Kontaktihenkilöt liikuntaseuroille poimittiin kunnan avustushakemuksista sekä kunnan verkkosivuilla olevista yhteystiedoista. Neljä yhteystietoa palautui takaisin, eikä niiden osalta ollut uusia yhteystietoja. Kyselyä sai jakaa laajasti kaikille seurojen hallitusten/johtokuntien jäsenille, ohjaajille, valmentajille ja seuratoimijoille. Tästä syystä vastausprosenttia ei voida määrittellä, koska ei ole tiedossa kuinka monelle kysely lopulta jaettiin.

Kyselyssä termi ”seura” tarkoitti laajasti kaikkia yhdistyksiä riippumatta siitä, oliko kyseessä urheiluseura vai kansanterveysyhdistys.

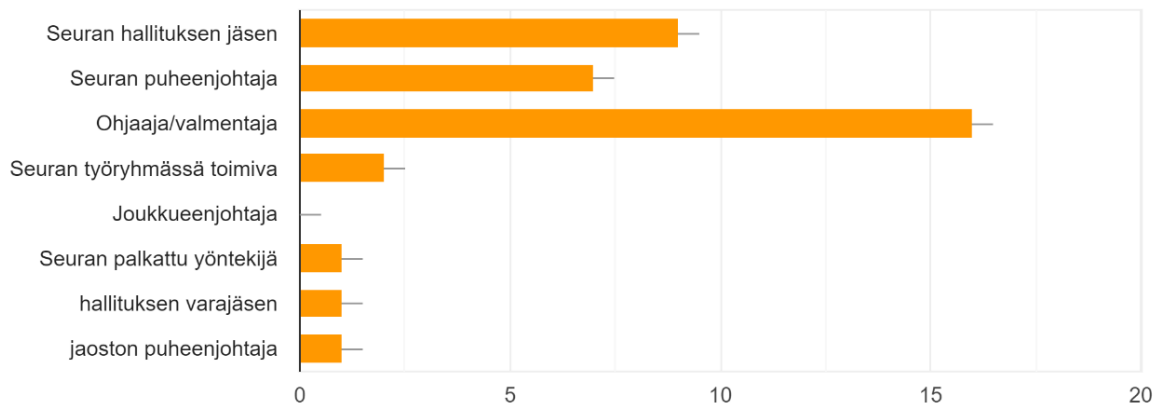
[Liikuntaseurat](http://www.mantsala.fi) (www.mantsala.fi)

2.1. Vastaajien taustatiedot

Vastauksia saatiin yhteensä 31. Vastanneiden joukko kostui lähinnä seuran hallituksen jäsenistä, puheenjohtajista ja valmentajista/ohjaajista. Kysymyksessä pystyi valitsemaan itselleen useampia rooleja, joten suuri osa vastanneista toimi sekä hallinto- että ohjaustehtävissä.

Vastaajan rooli

31 vastausta

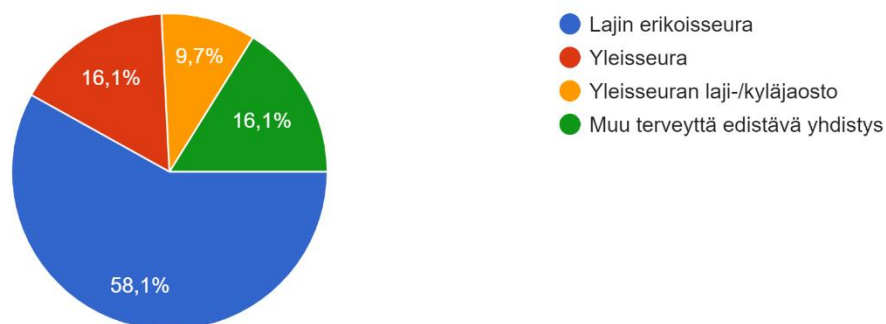

Kuvio 1. Vastanneiden rooli seurassa (n=31).

Vastanneista yli puolet (58%) edusti lajin erikoisseuroja. Valitettavasti kyselyä ei levitetty seuroissa kovin laajalle tai kyselyä ei koettu tärkeäksi, joten monipuolinen vastaajajoukko eri seurojen näkökulmasta jäi vähäiseksi.

Seuratyyppi

31 vastausta

Kuvio 2. Vastanneiden seuratyyppi (n=31).

2.2. Koronavirusepidemian vaikutukset

Tulosten perusteella koronavirusepidemialla on ollut pääosin negatiivinen vaikutus seurojen toimintaan. Kysymyksissä vastattiin eri väittämiin koronavirusepidemian vaikutuksista ja sen jälkeen vastauksia oli mahdollista perustella avoimella kysymyksellä. Väittämien vastaukset olivat:

Harrastajien / jäsenten määrä on laskenut selvästi

- Vastanneista 23 ilmoitti, että harrastajamäärä/jäsenten määrä on laskenut selvästi, vain neljällä vastaajalla ei ollut tapahtunut vähenemistä.

Taloustilanteen haastavuus

- Vastanneista 25 ilmoitti, että seuran taloustilanne on haastava koronan takia. Vain kaksi vastaajaa ei kokenut taloustilannetta haastavana.

Ohjaajia ja valmentajia vaikeampi löytää

- Vastanneista yhdeksän mielestä ohjaaja- ja valmentajatilanne on nyt haastavampi. Seitsemän vastaajaa ei kokenut tilannetta haastavaksi. 13 vastaajaa ei osannut kertoa tilannetta tai aihe ei koskettanut heitä.

Hallituksen/johtokunnan sitoutuminen

- Vastanneista 25 oli sitä mieltä, että hallitus on ollut hyvin sitoutunut seuratoimintaan koronan aikana. Kuusi vastaajaa ei osannut sanoa kantaansa tai aihe ei koskettanut heitä. Yhtäkään ”ei”-vastausta ei ollut.

Palkattua henkilökuntaa on lomautettu/irtisanottu

- Vastanneista 14 ilmoitti, että seurassa on joko lomautettu tai irtisanottu henkilökuntaa. Kahdeksalla vastanneista näihin keinoihin ei tarvinnut turvautua ja kahdeksaa vastaajaa kysymys ei koskenut tai he eivät osanneet vastata.

Tapahtumien/turnausten tuotto on laskenut merkittävästi

- Vastanneista 20 taholla omat tuotot tapahtumista/turnauksista oli laskenut merkittävästi. Vain kolmella tätä haastetta ei ollut. Seitsemää vastaajaa aihe ei koskettanut tai he eivät osanneet vastata aiheeseen.

Vapaaehtoisten määrä on vähentynyt

- Vastanneista 17 mielestä vapaaehtoisten seuratoimijoiden määrä on vähentynyt. Kuuden mielestä näin ei ole tapahtunut. Seitsemän ei osannut sanoa kantaansa tai ei tiennyt vastausta.

Perusteluja vastauksille

Avoimissa vastauksissa korostui pettymys siihen, että toiminta on ollut niin kauan tauolla viranomaismääräysten takia. Osa vastanneista ei ollut päässyt kyselyn ajankohdan aikana aloittamaan vielä toimintaansa. Toiminnan keskeytyminen on aiheuttanut harrastaja- ja jäsenmäärien merkittävää laskua, eivätkä harrastajat ole palanneet takaisin tilanteen rauhoituttua. Vastaajat ovat kokeneet, että niin aikuiset kuin nuoretkin ovat kaikonneet seuroista palaamatta takaisin.

Koetut talousvaikeudet johtuvat pääosin siitä, ettei tapahtumia ja turnauksia olla pystytty järjestämään. Usealla peruutukset ovat kattaneet kahden toimintavuoden ajanjaksoa, jolloin taloudelliset tappiot ovat olleet entistä merkittävämpiä.

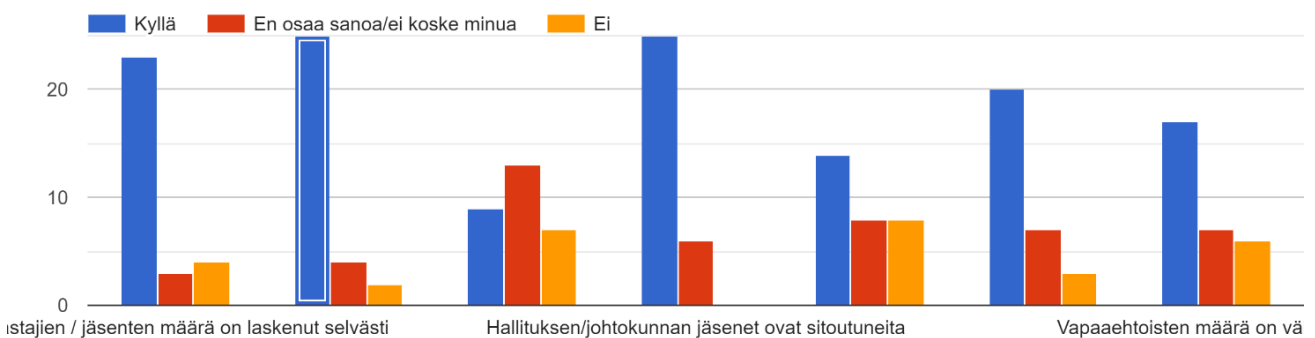
Seuratoimijoiden sitoutuminen haastavassa tilanteessa on ollut pääosin hyvää. Eniten haasteita koettiin etäkokousten aiheuttamassa ilmapiirissä, jolloin osa toimijoista vetäytyy eikä yhteisöllisyyttä ja seuratoiminnan iloa olla pystytty vaalimaan. Hallitukset ovat joutuneet koville nopeiden muutosten takia – ja tästä annettiin kiitosta.

”Vaikeinta on ollut kaiken roikkuminen niin sanotusti ilmassa, odottaminen ja yhteisöllisyyden katoaminen.”

”Tilanne on ollut kaikin puolin haastava. Ohjaajatiimiin on vaikeampi nyt saada ohjaajia epävarmuuden vuoksi. Samoin harrastajat eivät uskalla ilmoittautua tai tulla toimintaan siinä pelossa, että siirrytään etävalmennukseen, ulkotreeneihin tai ryhmät perutaan. Samoin tapahtumat ja kilpailut ovat romahtaneet, joilla on suora vaikutus seuran taloudelliseen tilanteeseen.”

”Harrastajamäärä talvikauden sisätiloissa tapahtuvissa harjoituksissa laski, mutta toisaalta kesäkaudella harrastajamäärä on noussut.”

Miten koronavirusepidemia on vaikuttanut edustamasi seuran/yhdistyksen toimintaan?

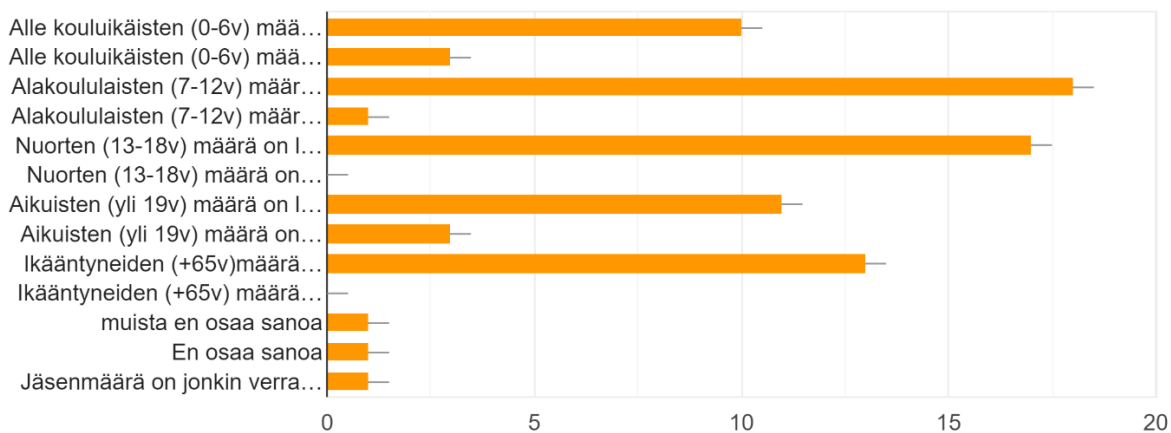

Kuvio 3. Koronavirusepidemian vaikutukset seuran toimintaan. Palkit ovat ylläkirjatussa järjestyksessä.

Kyselyn perusteella harrastajamäärät ovat laskeneet kaikissa ikäryhmissä. Erityisen suuri harrastajamäärän lasku on kohdistunut alakoululaisiin sekä nuorisoon.

Onko koronarajoitusten takia seurasi harrastajamäärä laskenut / noussut ja missä kohderyhmissä?

27 vastausta

Kuvio 4. Harrastajamäärien lasku tai nousu koronarajoitusten takia kohderyhmittäin (n=27).

Perusteluja harrastajamäärien laskuun

Harrastajamäärien laskuun koettiin olevan suurin merkitys epävakaa tilanteella, jolloin ei tiedetty saako harrastaa ja kuinka kauan. Myös turhautuminen koronavirustilanteeseen mainittiin syynä harrastajamäärien vähenemiseen. Vastauksissa korostui myös kokonaisten ikäryhmien menettäminen lajin parista pitkän tauon takia. Toisaalta nähtiin, että nuorten toiminta on muuttunut muutenkin vuosien aikana, eikä enää kilpailutoimintaan saada niin paljon nuoria mukaan.

"Kaikissa kohderyhmissä runsaasti laskua, mutta erityisesti pienet lapset ovat jääneet kotiin. Nyt uudelle kaudelle kaikissa harrastajaryhmissä on laskua runsaasti."

"Tauon takia menetimme juuri monia ikäryhmiä lajin parista."

Toimenpiteet seurojen harrastajamäärien kasvattamiseksi tulevaisuudessa

Kyselyssä pyydettiin seurojen edustajia kertomaan näkemyksiään tarvittavista toimenpiteistä, joilla seurojen harrastajamäärät saataisiin kasvuun koronaepidemian jälkeen. Monessa vastauksessa korostettiin markkinoinnin ja viestinnän tärkeyttä. Tähän työhön koettiin tarvittavan apuja myös kunnalta, mutta myös laajempaa yhteistyötä muiden seurojen kanssa. Yhteistyö koulujen kanssa koettiin tärkeimmäksi, jotta lapsia ja nuoria saadaan innostettua liikuntaharrastusten pariin seuroihin. Samoin roolitus seurojen ja Kansalaisopiston kanssa tulee selkeyttää, jotta kunnassa ei tehdä liikaa päällekkäistä toimintaan.

Luonnollisesti seurat kaipaavat taloudellista tukea niin suoraan taloudellisena avustuksena kuin välillisesti salivuorojen maksuttomuuden tai alennusten kautta. Huolta kannettiin nimenomaan harrastusmaksujen kohoamisesta, koska harrastajamäärien laskiessa maksujen nostopaine kohoaa.

Salivuorot ja muut tilankäyttöön liittyvät aiheet nousivat vastauksissa myös esiin. Toiveena oli muun muassa tilojen käytön mahdollistaminen läpi vuoden, liikuntatilojen viihtyisyyden parantaminen sekä uuden peilisalin saaminen tanssilajien käyttöön.

Vastauksissa seuratoimijat eivät pohtineet juuri lainkaan omia mahdollisuuksiaan harrastajamäärän kasvattamiseksi, vaan toiveet kohdistettiin enemmän muihin tahoihin. Tässä suhteessa monella toimijalla olisi hyvä pohtia tulisiko seuran tarjontaa tai toimintaa kehittää, jotta harrastajamäärät saataisiin jälleen nousuun. Tähän kyselyssä vastaajat antoivat keinoiksi lähinnä oman toiminnan markkinoinnin ja viestinnän.

”Taloudellista tukea, jotta harrastusmaksuja voisi pienentää. Tukea heti koulujen jälkeen pidettäviin harrastuksiin, esimerkiksi rahoitusta ohjaajien palkkaamiseen ja yhteistyö koulujen kanssa.”

”Olisiko kunnan mahdollista tehdä yhteistyötä seurojen kanssa tai ohjata/markkinoida voimakkaammin paikkakunnan seuroihin, lisäksi koulujen ja kerhojen yhteistyö seurojen kanssa olisi arvokasta, eli että pyydetään seuralta ohjaajaa iltapäiväkerhoon, yhdistetään harrastukset koulun jälkeen, ettei ne ole illalla tms. Tämä toki riippuu paljon myös seurojen ohjaajatilanteesta. Kiertävät teemaliikuntatunnit kunnan kouluilla eri seuroista.”

”Liikuntapaikkojen käyttö tehtävä helpoksi ja liikuntapaikat viihtyisämmäksi.”

”Näkyvyys sähköisessä mediassa, infoa uusille asukkaille harrastusseuroista, taloudellisesti helpotusta seuroille esim. salimaksuista pandemia-aikana.”

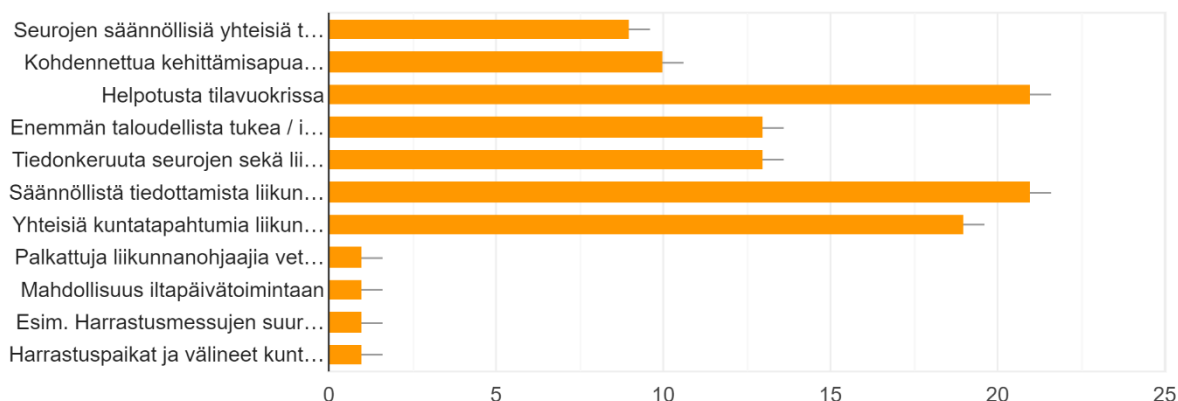
Toiveet kunnan tukitoimenpiteistä

Kyselyssä haluttiin kartoittaa mielipiteitä Mäntsälän kunnan oman organisaation toiminnan kehittämiseen ja sen tarjoamiin tukitoimenpiteisiin. Kunnalta toivotaan kyselyn perusteella tukea erityisesti tilavuokrien helpotusten osalta (70 %) sekä parempaa ja säännöllistä tiedottamista (70 %). Lisäksi toivotaan enemmän yhteisiä kuntatapahtumia liikunnan ja urheilun näkyvyyden lisäämiseksi (63 %). Myös tiedonkeruu Mäntsälän liikunnan ja urheilun tilasta (43 %) sekä isommat avustukset (43 %) olisivat vastaajien mielestä toivottavia tukikeinoja tulevaisuudessa.

Mitä tukitoimenpiteitä toivot kunnalta?

30 vastausta

Kuvio 5. Toiveet kunnan tukitoimenpiteistä (n=30).

2.3. Seurojen yhteistyön ja vaikuttamistyön kehittäminen

Tämän seurakyselyn yhtenä lähtökohtana oli seurojen yhteistyön kehittäminen ja vuoropuhelun lisääminen kunnan liikuntatoimialan kanssa, jotta tulevaisuudessa liikunta- ja urheiluseurat voisivat paremmin sekä pysyisivät tarjoamaan toimintaa mahdollisimman laajalle osallistujajoukolle tukien myös kunnan hyvinvointi- ja terveyspolitiikkaa. Kyselyssä pyydettiin ideoita ja ajatuksia seurojen yhteistyöstä avoimen kysymyksen avulla.

Vastauksissa korostui yhteisen tiimin perustaminen, jossa mukana ovat niin seurojen kuin kunnan vastuuhenkilöitä. Toiminnan tulisi olla johdettua ja säännöllistä sekä perustua yhteiseen tavoitteeseen. Lisäksi haluttiin yhteisiä tapahtumia ja kampanjoita. Toisaalta ihmeteltiin myös sitä, että yhdessä tekemistä on kokeiltu, muttei se ole saanut koskaan aikaan yhteistä innostumista asian kehittämiseksi.

”Yhteisiä liikuntakampanjoita voisi kokeilla. Esim. lapsille kortti, johon voisi koota leimoja eri seurojen tunneilta ja täydellä kortilla saisi jotain palkintoa.”

”Seurafoorumien perustaminen, joka kokoontuu säännöllisesti. Vuosittainen seuraseminaari, jossa virkamiehet, kuntapoliitikot ja seurat yhdessä keskustelevat ajankohtaisista asioista, esitellään eri toimintamalleja jne.”

2.4. Liikkumisen edistäminen eri ikäryhmissä

Suomalaisten liikunta-aktiivisuus on vähentynyt merkittävästi, ja samalla liikkuminen ja liikunta on polarisoitunut väestön keskuudessa. Osa väestöstä liikkuu todella paljon ja suurella osalla taas liikkuminen jää merkittävästi alle liikuntasuosituksen. Fyysisesti aktiivisella elämäntavalla on todettu olevan merkittävä vaikutus kokonaisterveyteen. On hyvä huomata, että päivitetty liikuntasuositus ovat laajentuneet koskemaan erityisesti kaikenlaista liikkumista sekä istumisen vähentämistä.

Syksyllä 2021 alkavalla valtuustokaudella päivitetään niin Mäntsälän kuntastrategia kuin hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen suunnitelma tuleville vuosille. Mäntsälän kunnan ja yhteisen Keusote-alueen hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen keskeinen painopiste on kaikenikäisten liikkumisen lisääminen.

Tällä kyselyllä kartoitettiin Mäntsälän kunnassa toimivien liikunta- ja urheiluseurojen sekä terveyttä edistävää liikuntaa toteuttavien muiden yhdistysten mielipiteitä mäntsäläläisten liikkumisen lisäämisestä. Saatuja vastauksia hyödynnetään Mäntsälän liikkumishjelman 2026 valmisteluun sekä kuntastrategian päivitykseen.

”Mäntsälä liikkuu 2026” -hankkeen tavoitteena on lisätä kaikenikäisten liikkumista, vähentää istumista sekä luoda malli mäntsäläläisten kestäväälle liikkumiselle, järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiselle ja kunnan positiiviselle ilmeelle. Kohderyhmänä on koko väestö huomioiden niiden erityispiirteet ja tarpeet. Koronaviruspandemian jälkeen on tärkeää saada seurojen toiminta jaloilleen ja erityisesti matalan kynnyksen harrastustoiminta tulee palauttaa aiempaa paremmalle tasolle eri toimijoiden verkostoyhteistyönä.

Termejä avattiin kyselyssä seuraavasti:

- Liikkuminen = mitä tahansa lihasvoimalla tuotettua liikettä, joka ylittää energiankulutuksen levossa. Se luokitellaan rasittavuutensa perusteella kevyeksi, reippaaksi tai rasittavaksi liikkumiseksi.
- Arkiliikunta ("hyötyliikunta") = toteutuu päivittäisten toimintojen suorittamisessa, esimerkiksi työmatkojen kävelyssä.
- Liikunta = tarkoittaa sellaista fyysistä aktiivisuutta, jota toteutetaan tiettyjen syiden tai vaikutusten takia ja yleensä harrastuksena. Liikunnalla pyritään ennalta asetettuihin tavoitteisiin ja niitä palveleviin liikesuorituksiin sekä toiminnasta saataviin elämyksiin.
- Huippu-urheilu = kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa.

Tässä kyselyssä vastaajia pyydettiin antamaan omia ideoitaan eri ikäisten liikkumisen lisäämiseen seuran kohderyhmän tai oman mielenkiintonsa ja osaamisensa pohjalta. Kysymykset jaoteltiin eri ikäryhmien mukaisesti, jotta vastauksista olisi mahdollista saada kohdennettua tietoa eri ikäisten liikkumisen edistämiseksi.

Lasten (alle 12v) liikkumisen lisääminen

Pienten lasten ja alakoululaisten osalta vastauksissa korostuivat eri instituutioiden (neuvolat, varhaiskasvatus, koulut) rooli, vanhempien tärkeä merkitys liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa, liikuntamahdollisuudet kylillä sekä monipuoliset ja laadukkaat liikuntapaikat niin organisoituun kuin omatoimiseen liikuntaan. Omatoimisen liikkumisen lisääminen koettiin erittäin tärkeäksi ohjatun toiminnan rinnalla.

Mäntsälän laaja kyläverkosto aiheuttaa haasteita erityisesti organisoidulle liikuntatoiminnalle. Tästä syystä sivukylien harrastustoiminta on nojautunut vahvasti kyläseurojen toimintaan, jotka kaipaavat kipeästi apua

ohjaajia toimintaansa. Samalla kaivattiin tukea kerhotoimintaan sekä kuljetusten organisoimista harrastustoiminta huomioiden. Sivukylien turvallisiin kevyenliikenteen väyliin kaivataan myös panostamista.

Neurolat, varhaiskasvatus, koulujen kerhotoiminta ja koulujen liikuntatunnit nostettiin esille vastauksissa mahdollisuutena vaikuttaa laajasti lasten liikkumistottumuksiin. Lisäksi kyselyssä korostettiin vanhempien tärkeää esimerkkiä liikkumisesta yhdessä lasten kanssa. Koulujen osalta ”Harrastamisen Suomen malli” sekä Liikkuva koulu -kokonaisuus haluttiin paremmin näkyviin.

Innostavien liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpitäminen on tärkeä keino tukea liikkumisen lisäämisessä. Kyselyn mukaan panostusta kaivataan erityisesti turvallisiin ja helposti saavutettaviin pyörä- ja kävelyteihin.

”Talvella jokaisessa kylässä kunnan puolesta voisi järjestää luistelukoulun ja ohjattua höntsäjäkiekkoa, keväällä, kesällä ja syksyllä voisi olla höntsäjalkapalloa eri ikäisille. Vapaaehtoisvoimin ei omalla kylällä tähän riitä resursseja. Jos ei palkattuja liikunnanohjaajia ole tarpeeksi, niin kunta voisi kehittää tavan maksaa liikuntakerho-ohjaajille pientä palkkaa, millä voisi houkutella ja motivoida nuoria tai nuoria aikuisia vetämään liikuntaa lapsille.”

”Lapsille ja nuorille tulisi järjestää kuljetusta keskustaan liikuntaharrastusten pariin. Yläkoululaisilla tulisi olla paikka, missä he voivat odottaa koulun jälkeen liikuntaharrastuksen alkua.”

”Rakentamalla monipuolisen ulkoliikuntapaikan ja sen uimahallin sekä panostamalla nykyisten salien välineisiin voitaisiin tuoda uutta intoa liikkumiseen. Myös kyläkoulujen pihoihin ja saleihin ja niiden ylläpitoon tulisi panostaa ja sinnekin viedä ohjattua harrastustoimintaa, vaikka paikallisten yhdistysten ja seurojen yhteistyöllä.

”Soveltavan liikunnan järjestämiseen tarvitaan myös yhteistyötä, sitä ei yksi seura yksinään oikein pysty toteuttamaan.”

”Kunta voisi esimerkiksi tarjota 'liikuntasetelin' kaikille koulunsa aloittaville ja ko. setelillä voisi ostaa liikuntatunteja paikallisilta seuroilta. Jo parikin tuntia voisi houkutella lapsia uuden harrastuksen pariin.”

”Koulun jälkeen koululla iltapäiviin sijoittuvat liikuntakerhot tai ylipäätään jonkin tietyn lajin harjoitukset, joissa palkattu ohjaaja ja joko ilmaisia tai ihan pieni maksu; lapsen helppo tulla mukaan eikä välttämättä tarvitsisi edes jokaiselle kerralle sitoutua.”

”Lisää vapaassa käytössä olevia 'liikuntaleikkipuistoja'. Mahdollisuus käyttää urheilukentän välineitä omaehtoiseen liikuntaan (valvonta/ lukitut paikat). Yleisen liikunnallisen elämäntavan edistäminen tarjoamalla laji- ja seurarajat ylittävää ei-kilpailullista harrastustoimintaa.”

”Yhteistä välineistöä myös järjestöjen käyttöön eikä vain koulun liikuntatuntien aikana. Varastotilat, joissa säilyttää omia seuran välineitä, joita käytetään liikunnassa.”

Nuorten (13-18v) liikkumisen lisääminen

Nuorten osalta vastaukset keskittyivät enemmän tarjonnan muuttamiseen nuoria paremmin palvelevaksi. Seuraväki pohti erityisesti sitä, kuunnellaanko nuoria riittävästi ja onko nuoria ylipäänsä riittävästi huomioitu vapaa-ajan toiminnassa. Samoin kuin lasten osalta sivukylien harrastaminen nostettiin kehittämiskohteeksi. Myös ei-kilpailullisen organisoidun toiminnan kehittäminen koettiin tärkeäksi tulevaisuudessa.

”Nuoret kaipaavat nopeaa, ajanmukaista liikuntaharrastusta, harva haluaa liian sitovaa toimintaa. Nuorille voisi tehdä kyselyn ideoista tai sitten kokeilla rohkeasti erilaisia harrastusryhmiä tms. Heille monipuolinen tarjonta olisi oleellista.”

”Mitä nuoret itse haluaisivat? Mitä he kokevat, että heiltä puuttuu? Onko heille tarjolla tarpeeksi tiloja ja vaihtoehtoja? Matalan kynnyksen liikkuminen, kannustimet?”

”Tärkeintä on helposti saavutettavat lähiliikuntapaikat. Ettei kaikki ole vain lukkojen takana. Ennen kaikkea nuoret kaipaavat paikkoja kokoontua.”

”Nuorisolle tarvitaan kunnon nuorisotila, jossa myös liikunta jollain tavalla esillä.”

”Alennukset kuntosaliryttäjien kanssa.”

”Olisiko mahdollista saada yläkouluunkin todistukseen kurssimerkintä omasta harrastustoiminnasta (kuten lukiossa on saanut valmennuksesta tai isoskoulutuksesta)?”

”Ulkokuntosaleja lisää. Joenvarsi on nyt jo todella houkutteleva!”

Aikuisten (yli 19v) liikkumisen lisääminen

Aikuisväestön liikkumisen lisäämisessä nostettiin useimmiten esille erilaiset omatoimiseen liikuntaan kannustavat toimenpiteet ja olosuhteet. Ulkoliikuntamahdollisuuksien kehittäminen muun muassa kuntoratojen ja ulkoliikuntasalien rakentaminen nostettiin esille. Luonnollisesti paljon julkisuudessa ollut uimahallin rakentaminen nähtiin merkittävänä satsauksena aikuisväestön liikkumisen lisäämiseen. Muuttunut työkulttuuri etätyömahdollisuuksineen nähtiin mahdollisuutena liikkumisen edistämässä. Kiitosta annettiin kunnalle erityisesti joenvarsireitin ja kuntoportaiden tekemisestä. Toisaalta joenvarsireitille toivottiin vielä liikkumiseen innostavia opasteita esimerkiksi eri pituisten reittien merkitsemisen kautta. Liikkumisen tärkeydestä, liikkumismahdollisuuksista ja eri liikuntapaikoista viestimiseen toivottiin enemmän panostusta.

Aikuisten osalta myös ohjatun toiminnan kehittäminen nähtiin tärkeänä. Aikuisten liikuttaminen samaan aikaan lasten harrastusten kanssa on toiveena, jotta lapsiperheiden vanhemmat pääsisivät myös harrastamaan.

”Mäntsälän keskustassa voisi olla työtila, jossa etätyötä tekevät voisivat työskennellä, tavata muita ja mahdollisesti tehdä yhdessä kävelylenkkejä. Heille voisi myös tarjota liikuntaryhmiä joko samassa tilassa tai lähistöllä.”

”Olisi mahtavaa, jos olisi katettu ulkotila, jossa voisi olla vaikka ohjattua liikuntaa sateellakin. Minusta kävelyreitit ovat olleet ihan mahtavia, ja niiden varsilla olevat kuntoportaat, sekä kuntolaitteet ulkona.”

”Eri harrastusmahdollisuuksien markkinointia myös kunnan toimesta, kampanjoita.”

”Liikkumisen edistäminen: ulkoilumahdollisuuksien esittely, muiden ulkoilu-/pyöräily-/hiihtoreittien tunnetuksi tekeminen, viestintä terveyttä edistävästä liikunnasta.”

Ikääntyneiden (+65v) liikkumisen lisääminen

Ikääntyneiden liikkumisen lisäämiseksi nostettiin tärkeänä tekijänä toiminnan maksuttomuus, ohjatun toiminnan lisääminen ja liikuntapaikkojen saavutettavuus - myös sivukylillä. Toisaalta huolena ovat ne ikääntyneet, jotka eivät lähde kotoa liikkumaan. Ikääntyneiden osalta uimahallin rakentaminen nostettiin esille useammin kuin muissa ikäryhmissä. Liikkumisen edistämisen lisäksi sosiaalisten kontaktien merkitys tunnistettiin tärkeäksi tekijäksi.

Ikääntyneille järjestetään jo paljon ohjattua toimintaa eri tahojen puolelta. Toiminnan koordinointiin kaivattiin yhteistyötä, ettei voimavaroja mene turhaan samankaltaiseen päällekkäiseen toimintaan.

Kiitosta annettiin joenvarsireitin ja kuntoportaiden rakentamisesta sekä jaetuista liukusteistä. Talvisaikaan kaivataan kuitenkin turvallisuuden näkökulmasta riittävää aurausta ja hiekoitusta kevyenliikenteen väylille.

”Ilmaiset vuorot liikuntapaikkoihin esim. aamupäivällä”

”Olisiko esimerkiksi kiertävä ohjaaja, joka kävisi kotona jumppauttamassa?”

”Motivoida tietoisuuden omaehtoiseen liikuntaan.”

”Talviaikaan olisi hyvä saada latukoneella ajettuja lyhyempiäkin latuja eri puolelle kylää/kuntaa.”

2.5. Seurojen toimenpiteet liikkumisen lisäämiseksi

Kyselyssä tiedusteltiin seurojen nykyisiä toimenpiteitä liikkumisen lisäämiseksi sekä sitä, miten toimintaa voisi tulevaisuudessa kehittää.

Vastausten mukaan usealla seuralla on tällä hetkellä tarjolla matalan kynnyksen harrastetoimintaa, mutta varsinaisesti tietoisia toimenpiteitä muun liikkumisen lisäämiseksi ei olla juurikaan tehty. Osalla seuroista taas ei ole mitään erityisiä toimenpiteitä liikkumisen lisäämiseen tai ainakaan omaa roolia tässä työssä ei välttämättä tunnisteta. Liikuntavuorojen puute nimetään tässäkin esteeksi toiminnan kehittämisessä.

Liikkumisen edistämisen toimenpiteinä nähdään myös aktiivinen markkinointi ja viestintä, mutta haasteita koetaan erityisesti kohderyhmien saavuttamisessa. Korona-aikana on tarjottu myös mahdollisuuksia liikkua etänä kotona.

”Tarjoaa alkeistason liikuntaryhmiä sekä ryhmäliikuntatunteja kaikille matalalla kynnyksellä. Korostaa liikunnan tuottamaa iloa ja hyvinvointia.”

”Kannustetaan oman seuran liikkujiä myös vapaa-ajan liikuntaan. Pyritään tekemään tarjonta mielekkääksi kaikille ikäryhmille. Pohditaan myös hintojen merkitystä.”

”Markkinointikaan ei tavoita syystä tai toisesta aina ihan kaikkia, joten tähän kaipaisin jotain keinoa.”

”Yritetään markkinoida lajia myös katsomossa istuville. Meidän lajissamme on avoimet ovet sinne voi tulla katsomaan 7-+65 vuotiaat.”

Uusi ideoita liikkumisen lisäämiseen yhdistyksissä ei vastausten perusteella ole kovinkaan paljon. Nykytilan ylläpitäminen matalan kynnyksen harrasteryhmissä vaatii edelleen lisäresursseja ja toimintaan kaivataan uusia tekijöitä ja ohjaajia. Yhteistyön lisääminen kunnan, koulujen ja seurojen kesken nähtiin hyvänä mahdollisuutena. Lisäksi eri kohderyhmien tarpeiden kartoittaminen on tulevaisuudessa tärkeää. Markkinointia ja viestintää liikkumisen tärkeydestä on lisättävä ja eri viestintäkanavat on otettava laajasti käyttöön.

”Aika vaikea sanoa, miten liikkumattomia saisi liikkumaan. Infoaminen ja asian esillä pitäminen lienevät ne normaalit keinot.”

”Vielä enemmän voisi varmaan miettiä miten liikunnan aloittamisen kynnystä voisi madaltaa ja miten aloittaneet jaksaisivat pysyä mukana. Liikunnan sosiaalista puolta ei pidä aliarvioida.”

”Toivoisivatko mäntsäläläiset jotain tiettyä seuramme toimintaan sopivaa ryhmää, jota voisimme tarjota, mutta emme ole sitä hoksanneet?”

2.6. Viestiminen liikkumisesta ja liikunnasta

Seurakyselyssä tiedusteltiin millaisia viestintäkeinoja tulisi käyttää, jotta mäntsäläläiset saataisiin liikkumaan aktiivisemmin. Vastauksissa korostuivat perinteiset keinot sekä sosiaalisen median suuri vaikutus. Paikallislehden rooli nousi esiin vastauksissa liikkumisen ja liikunnan positiivisten terveysvaikutusten viestimisessä. Sosiaalisen median kanavien aktiivinen käyttö myös liikkumisen lisäämisen ja liikunnan terveyshyötyjen tiedottamisen näkökulmasta mainittiin toimenpiteenä lähes joka vastauksessa.

”Eri mediat tavoittavat eri ihmisiä, joten lehtimainonta on minusta edelleen tärkeää some-kanavien ohella.”

”Monipuolisesti kunnan nettisivut, Facebook, Instagram, paikallislehti”

”Lehdessä sekä esim. kerran vuodessa kotiin jaettavalla tiedotteella missä kerrotaan liikunnan hyödyistä ja kunnan tarjoamista mahdollisuuksista.”

”Kaikki eri kanavat otettava käyttöön riippuen kohderyhmästä. On saatava faktaa siitä mikä tilanne on Mäntsälässä. Virkahenkilöt myös mukaan kaikilla tasoilla.”

”Erillisiä tempauksia ja ympäri vuoden jatkuvaa säännöllistä toimintaa ja sen esille tuomista.”

Seurojen edustajilta kysyttiin myös, millaista viestintäapua he kaipaisivat liikkumisen lisäämisen mahdollistamisessa. Moninkertaistunut viestinnän ja markkinoinnin tarve eri viestintäkanavissa on lisännyt seurojen vapaaehtoisten työtä, joten seurat kaipaavat erityisesti lisää tekijöitä ja osaamista.

Kysymykseen liikkumisen viestimisen tukikeinoista ei juuri osattu vastata; aihe koettiin vaikeaksi. Vastauksista tuli hyvin esille myös se, ettei liikkumisen eroa organisoidusta liikunnan harrastamisesta osattu juurikaan huomioida. Oman lajitoiminnan ja lajin käytännön asiat ovat viestinnän ja markkinoinnin ytimessä eikä yleisellä liikkumisen edistämisen viestinnälle olla välttämättä koettu edes tarvetta.

”Viestintä vie nykyään paljon aikaa, joten se lähinnä on haaste, että missä välissä ehditään tuottaa materiaalia ja saada sitä uloskin.”

”Esimerkiksi kunnan yhteinen liikkumiskampanja. Faktoja.”

”Sähköisen median opastusta; mitä, miten, missä?”

”Jokaisen kuntalaisen tulisi kokea, että ‘tämä koskee minua’ eli kohdennus. Se, että kuvissa, videoissa ja tekstissä olisi samaistumispintaa eri ikäisille, eri kokoisille, eri sukupuolien edustajille jne. ”

”Mäntsälän Uutisiin tila, jossa eri urheiluseurat voivat kertoa omasta toiminnastaan kunnassa, ja olisi seuralle ilmainen eli ns. lajiesittely kaikista vuorollaan. Näkisi mitä on oman alueen tarjonta ja milloin.”

2.7. Kuntastrategia

Kuntalaki määrää, että kunnalla on oltava kuntastrategia. [Kuntalain](#) 37 § kirjataan seuraavaa:

”Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskeissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määrittellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.”

Kuntaliitto on tehnyt yhteenvedon kuntastrategian merkityksestä ([Mäntsälän kuntastrategia 2017-2021](#)):

”Strategialla tarkoitetaan päätöksiä ja toimintaa ohjaavaa johdonmukaista mallia, suunnitelmaa ja tietoisesti päätettyä toiminnan suuntaa, jonka avulla pyritään ennakoimaan tulevaisuutta ja lisäämään kunnan mahdollisuuksia selviytyä entistä enemmän epävarmuuksia sisältävässä toimintaympäristössä.

Yksinkertaisimmillaan kuntastrategia ymmärretään kunnan toiminnan punaiseksi langaksi tai tieksi kohti haluttua tulevaisuutta. Parhaimmillaan kuntastrategia on sisäistetty erityiseksi tavaksi ajatella, joka heijastuu kunnan päätöksentekotilanteisiin ja arkitoimintaan.... Kuntastrategian tulisi olla sellainen, johon tuleva päätöksenteko ja vuosibudjetit voidaan perustaa ja josta kunnan strategiset ohjelmat ja hankkeet voidaan johtaa. Hyvä strategia tulee osaksi kunnan arkityötä ja antaa kestävä pohjan kunnassa tehtäville päätöksille.”

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on yksi kuntastrategiassa mainituista tehtävistä. Tähän työhön valmistellaan niin kunnan oma kuin alueellinen Keusoten Hyvinvointisuunnitelma. Keusoten [verkkosivuilta](#): ”Alueellinen hyvinvointisuunnitelma määrittelee, mitä Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymä tekee yhdessä muiden toimijoiden kanssa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä eriarvoisuuden vähentämiseksi. Hyvinvointisuunnitelma kuvaa alueellista yhteistyötä, jonka tavoitteena on tuottaa hyvinvointi- ja terveyshyötyä alueen asukkaille. Hyvinvointisuunnitelma täydentää ja tukee kuntien omaa hyvinvointityötä alueillaan. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma on yksi Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän strategiaa toimeenpanevista asiakirjoista.

Alueellista hyvinvointisuunnitelmaa on valmisteltu yhteistyössä Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän tulosyksiköiden ja päättäjien sekä alueen eri toimijoiden kanssa, mm. kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn vastaavat, yhdistykset ja järjestöt sekä kuntalaiset. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ovat, että alueen asukkaiden:

- Sairastavuus vähenee
- Liikunta lisääntyy vähän liikkuvien ja liikkumattomien parissa
- Ylipainoisten ja lihavien määrä laskee
- Yksinäisyyden kokemus vähenee
- Sähköinen omahoito ja asiointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä lisääntyy
- Mielenterveysongelmien määrä vähenee
- Päihteiden (nikotiiniuotteet, alkoholi, huumeet) käyttö vähenee

Hyvinvointisuunnitelman raportointi tavoitteittain toteutuu tilinpäätöksen yhteydessä alueellisessa hyvinvointikertomuksessa ja osana kuntayhtymän strategiaa.”

Mäntsälässä kuntastrategian päivitys tulevalle valtuustokaudella tehdään syksyn 2021 aikana. Samaan aikaan valmistellaan myös kunnan ja Keusoten hyvinvointisuunnitelmia. Hyvinvointisuunnitelmien yhtenä painopisteenä on ollut kaikenikäisten liikkumisen lisääminen. Niin kuntastrategiaa, hyvinvointisuunnitelmaa kuin ”Mäntsälä liikkuu 2026” -hankesuunnitelmaa varten haluttiin kysyä seuratoimijoiden näkemyksiä liikunnan, urheilun, seura- ja yhdistystoiminnan sekä liikkumisen edistämisen näkökulmasta.

Kuntastrategian tavoitteet

Lasten liikkumisen rooli ja tärkeys nousi esille vastauksissa kautta linjan. Esimerkkeinä mainittiin muun muassa maksuttomuus liikuntasalien osalta alle 18-vuotiaille, koulujen kerhotoiminnan lisääminen, jokaiselle lapselle taataan liikuntaharrastus. Myös liikuntatilojen monipuolinen kehittäminen sekä lähiympäristön rakentaminen omaehtoista liikuntaa suosivaksi ja kannustavaksi oli vastauksissa esillä laajemmin. Liikuntatilojen rakentamisen osalta mainittiin myös monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden huomiointi.

Erityisesti liian vähän liikkuvien ja vaikeiden kohderyhmien tavoittaminen nähtiin oleellisena tavoitteena lisäämällä aktiivista tiedottamista liikkumisesta sekä mahdollisuuksista liikkua Mäntsälässä niin omatoimisesti kuin organisoidun toiminnan parissa.

”Liikkumisen lisääminen ja terveyden edistäminen strategiseksi tavoitteeksi. Mäntsälän liikkumisen mallin luominen yhteistyössä seurojen ja yhdistysten kanssa.”

”Niin arki-, hyöty-, kunto-, ohjatun seura- ja kilpaurheilun tasapuolinen esilläpito tiedottamisessa.”

”Hyvinvoivat ja kehittyvät yhdistykset, joissa harrastaa x% kuntalaisista. Elinvoimaisia tapahtumia ja kilpailuja Mäntsälässä. Yhdistykset tukevat kuntastrategiaa omalla toiminnallaan ja tavoitteet ovat yhteneväiset. Tuetaan myös kilpa- ja huippu-urheiluun tähtääviä kuntalaisia ja seuroja. Kunta kumppanina ja yhdistysten tukijana toiminnallisesti ja taloudellisesti.”

Kuntastrategian mittarit

Kuntastrategian tavoitteiden toteutumista tulee arvioida mittarein. Kyselyssä pyydettiin vastaajia kirjaamaan miten heidän mielestään liikkumisen ja liikunnan edistämisen tavoitteita tulisi mitata. Vastauksissa korostettiin kyselyjä eri kohderyhmille, koululiikunnan käytössä olevia valmiita mittareita sekä organisoidun toiminnan osallistujien lukumäärää. Liikuntatilojen osalta käyttöaste nähtiin oleellisena mittarina. Toisaalta vastauksissa korostui myös toimijoiden hyvinvointi ja jaksaminen.

”Ikäihmisillä motivaatiota voisi lisätä tasapaino- ja lihaskuntomittaukset ja ennaltaehkäisymielessä tehdyt terveystarkastukset.”

”Nuorilla syrjäytyminen, aikuisilla terveysvaikutukset.”

”Yhdistysten harrastajamäärät - kasvu x% / liikkumisen toteutuminen ikäryhmittäin / seurojen tyytyväisyys kunnan palveluihin.”

2.8. Avoin palaute ja toiveet kunnalle

Kyselyn lopussa oli mahdollista jättää avointa palautetta kunnalle. Suurin osa palautteista koski liikuntatiloja, joka on hyvin ymmärrettävää, koska se on selkein palvelu kunnalta seuroille. Samat aiheet nousivat esille myös kyselyn muissa osioissa. Kiitosta annettiin nykytoiminnasta sekä erityisesti joensvairsireitin tekemisestä.

”Koulujen ja monitoimitalon liikuntapaikat paremmin saataviksi (varauskalenteri) ja maksuttomiksi kuntalaisille.”

”Kevyenliikenteenväylät koulujen läheisyyteen kuntoon, jotta lapset voivat turvallisesti itsenäisesti liikkua kouluun.”

”Liikunnan ja liikkumisen edistäminen tulee saada nyt näkyvämmiin kunnan agendalle. Tarvitaan uuden yhteisöllisyyden syntyä. Mäntsälästä pitäisi huokua yhdessä tekemisen henki, reipas liikunnallisuus ja toisten kannustaminen.”

”Rehtoreille hieman enemmän suvaitsevaisuutta koulun tiloja kohtaan. Ne ovat lapsia varten, ei rehtoreita. Miten voi olla vaikeaa saada käyttää koulun välineistöä esim. patjoja tai säilyttää omia tavaroita.”

2.9. Johtopäätökset

Seurakyselystä saatiin paljon arvokkaita vastauksia niin seurojen nykytilasta kuin avauksia tulevalle kuntastrategiakaudelle. Vastausten perusteella voidaan todeta, että seurat ovat merkittäviä liikuntapalveluiden tuottajia sekä hyvinvoinnin edistäjiä kunnassa, mutta ne eivät aina itse koe kuuluvansa isompaan kunnan hyvinvoinnin edistäjien joukkoon. Seuroissa toimitaan hyvin käytännönläheisesti ja arjen haasteet muun muassa ohjaajien ja vapaaehtoisten rekrytoinnin, tapahtumajärjestelyiden, viestinnän ja muiden tehtävien parissa vie suurimman energian. Seurojen toimintaa ja vaikuttavuutta tulee kuitenkin seurata paremmin keräämällä säännöllisesti dataa esimerkiksi liikunnan ja liikkujien määrästä ja vapaaehtoistoiminnan laajuudesta. Lisäksi seurojen yhteistyötä tulee johdetusti parantaa, jotta niiden potentiaali kuntalaisten terveyden ja liikkumisen edistämiseksi saadaan kokonaisuudessaan käyttöön. Kaikkien etuna on, että seurat voivat hyvin ja että liikkujat löytävät mahdollisimman helposti seuroista itselleen mieluisan tavan liikkua.

Koronavirusepidemia alkaa olla pian ohi – näin ainakin seuroissa kovasti toivotaan, jotta toiminta saadaan jälleen jaloilleen haastavamman ajan jälkeen. Kiitosta tulee antaa seurojen hallituksille ja seuratoimijoille, jotka ovat sitoutuneena tehneet työtä läpi haastavien aikojen. Kunnan tuleekin varmistaa riittävä

taloudellinen ja toiminnallinen tuki seuraavien vuosien aikana, jotta seurojen toiminta saadaan taas jaloilleen harrastajakadon sekä tapahtumien ja turnausten peruuntumisten jälkeen. On huomioitava, että koronavirusepidemia aiheutti mittavia taloudellisia tappioita useimmille seuroille kahden tilikauden aikana, joten seurojen taloudellinen puskuri saattaa osalla olla huvennut minimiin. Myös vapaaehtoistoimijat, ohjaajat ja valmentajat sekä palkatut toimihenkilöt tarvitsevat tukea ja kannustusta jaksakseen henkisesti – ja osin taloudellisesti – kuormittavan vaiheen jälkeen.

Koronavirusepidemia on kuitenkin osoittanut, että seurat toimivat ketterästi muuttaen tarvittaessa toimintatapojaan. Näin kävi esimerkiksi siirtämällä kokoukset ja harjoitukset etäyhteyksin toteutettaviksi. Digiosaamisen kehittymistä tulee edelleen vahvistaa sekä pohtia voidaanko seurojen yhteistyön lisäämiseen käyttää entistä enemmän digityökaluja.

Lasten ja nuorten joukkokatoon seuroista tulee kiinnittää erityistä huomiota. Onko kyseessä koronan aiheuttama ilmiö vai onko kyse laajemmasta muutoksesta? Yhteisesti tulee kuitenkin pohtia eri tapoja aktivoida erityisesti alakouluikäisiä lapsia pysymään harrastusten parissa. Samoin nuorten kuuleminen harrastustoiminnan kehittämisessä on ehto monipuolisen ja laadukkaan seuratoiminnan jatkolle. On huomioitava, että suuri osa tulevaisuuden ohjaajista ja valmentajista kasvaa juuri seuroissa harrastavista nuorista.

Koronavirusepidemian jälkeiseen aikaan seurat kaipaavat Mäntsälän kunnalta erityisesti taloudellista tukea. Tähän parhaimpana keinona nähtiin sali- ja tilavuoromaksujen helpottaminen. Seurat haluavat pitää harrastusmaksut matalana, mutta vähentyneet harrastajamäärät aiheuttavat nostopaineita maksuihin. Tähän problematiikkaan tulee panostaa tulevina vuosina. Voisiko kunnan harrastestipendikäytäntöä kehittää tai muuttaa? Voidaanko alle 18-vuotiaiden salivuoromaksut antaa jatkossa seuroille maksutta? Miten varmistetaan, että seurat voivat järjestää taloudellisesti onnistuneita kilpailuja, turnauksia ja tapahtumia, jotta omavarainhankinnalla saadaan kerättyä varoja harrastamisen tukemiseen? Ja ennen kaikkea miten varmistetaan, että seurojen päivittäisvalmennus ja -ohjaus on niin laadukasta ja innostavaa, että joukkueisiin ja ryhmiin saadaan riittävästi lapsia ja nuoria mukaan?

Toisena kehitettävänä tukimuotona nostettiin esille aktiivinen ja säännöllinen tiedotus kunnan ja seurojen kesken. Tähän luonnollisesti vaikuttaa se, kuinka hyvin tunnetaan eri toimijat. Tiedotuksen tulisi olla kaksisuuntaista, jolloin kunnalta saadaan ajankohtaista tietoa, mutta myös seurojen toiminnasta tulee kuntaan jatkuvasti tietoa. Eniten yhteistyötä on luonnollisesti liikuntatilojen osalta, joten liikuntapaikkojen kehittäminen, jakoprosessit, peruutukset jne. ovat luonnollinen tapa kehittää yhteistyötä. Tähän yhteistyöhön tarvitaan kuitenkin rakenne tai toimintamalli, jonka kehittäminen tulee aloittaa heti. Vain suunnitellulla ja elävällä toimintamallilla voidaan hitaasti saada luotua ”yhdessä tekemisen meininki” Mäntsälään seuratoimijoiden kesken. ”Minun seura” -ajattelusta tulee päästä ”Mäntsälän yhteiset seurat” -ajatteluun.

Mäntsälän maantieteellinen sijainti aiheuttaa omat haasteensa organisoidulle liikunnalle. Sivukylien osalta tulee erikseen pohtia liikkumisen ja liikunnan harrastamisen malli yhdessä seurojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Liikkumisen lisäämiseksi seurojen omassa toiminnassa tulee ylläpitää matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Näiden ryhmien ja joukkueiden toiminta vaatii osaavia ja innostuneita ohjaajia ja vetäjiä. Miten siihen tarpeeseen voitaisiin paremmin vastata? Liikunnan ja liikkumisen roolia halutaan korostaa viestinnän ja markkinoinnin kautta, mutta samalla jokaisen seuran tulisi pohtia miten omaa toimintaan voi kehittää vastaamaan paremmin lasten, nuorten ja aikuisten nykytoiveita. Tiedämmekö millaisia esteitä

harrastamiseen ja liikkumiseen liittyy? Onko seuroilla esteiden purkamiseen työkaluja vai pitääkö pohtia muita toimintamalleja? Mäntsälän kunnassa jokainen toimija on sen verran pieni, että yhteisesti tekemällä voitaisiin saada aikaan parempia tuloksia.

Viestintä ja markkinointi koettiin haastavaksi. Oma porukka on saavutettavissa, mutta erityisesti uusien liikkujien ja liian vähän liikkuvien löytämiseen ei seuroille ole omia voimavaroja eikä kanavia. Seurakyselyn vastausten perusteella viestinnässä ja markkinoinnissa korostuvat hyvin perinteiset keinot paikallislehdestä ja sosiaalisen median kanavista. Mitä oikeasti pitäisi tehdä, jotta liikkumisen ja liikunnan viesti saataisiin laajemmin näkyviin? Tähän toivottavasti voitaisiin vastata ”Mäntsälä liikkuu 2026” -hankkeen kautta, mutta se vaatii kaikkien toimijoiden laajaa yhteispeliä ja innostumista aiheen pariin.

Liikkumisen lisäämiseen eri ikäryhmissä haluttiin seuratoimijoilta näkemyksiä niin heidän oman toimintansa osalta kuin yleisesti koko kunnan laajuisina toimenpiteinä. Kyselyssä tuli hyvin esille se, että liikunnan harrastamisen ja yleisen liikkumisen edistämistä on vaikea erottaa toisistaan ja erityisesti seuroissa ajatellaan liikkumista usein juuri säännöllisen lajiharrastamisen kautta. Samalla voidaan pohtia, onko seuroilla nykyresursseilla edes mahdollisuutta toimia laajemmin liikkumisen yleisen edistämisen eteen vai tulisiko niille antaa rauha keskittyä oman lajitoimintansa laadukkaaseen toteuttamiseen?

Valtakunnallisia liikkumissuosituksia on päivitetty tänä vuonna 7-17 -vuotiaiden osalta, ja niissä korostetaan entistä enemmän vähäistäkin liikkumista sekä istumisen vähentämistä ([liikkumissuosituksset eri ikäisten osalta](#)). Tätä tietoutta tulisi laajasti levittää sekä mukana oleville seuraharrastajilla että kaikille kuntalaisille eri ikäryhmissä. Keinot viestin ja tietouden leviämiseen tulee pohtia yhdessä seurojen ja muiden toimijoiden kesken.

Alle 12-vuotaiden liikkumisen lisäämiseksi seurakyselyn vastausten perusteella kaivataan aktiivisempaa yhteistyötä koulujen kanssa niin kerhotoiminnassa kuin seurakäyntien muodossa. Toisaalta seurojen omat voimavarat eivät riitä kouluvierailujen tekemiseen ja tähän kaivattaisiin tukea esimerkiksi taloudellisesti kunnan toimesta. Omatoiminen liikkuminen kavereiden ja perheen kanssa nähtiin tärkeänä ohjatun toiminnan lisäksi. Tähän tärkeimmät toimenpiteet ovat liikkumisympäristön ja -paikkojen kehittäminen kutsuvammaksi sekä panostaminen turvallisiin kävely- ja pyöräilyväyliin niin keskustassa kuin sivukylillä. Vastauksissa korostettiin vanhempien merkitystä liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa - miten tähän voidaan parhaiten vaikuttaa?

Nuorten liikkumisen lisäämisessä pohdittiin erityisesti sitä, kuunnellaanko nuoria harrastusten suunnittelussa ja toteutuksessa? Ja toisaalta miten saadaan nuoret itse vaikuttamaan omiin harrastuksiinsa entistä paremmin? Nuorten osalta Mäntsälän kunnalla on eniten petrattavaa: nuoret tarvitsevat oman paikan, jossa tavata kavereita ja odottaa illalla alkavia harrastuksia. Koronaepidemian jälkeen hälytyskellot soivat, koska moni nuori on lopettanut harrastuksen kokonaan. Nuorten osalta on huomioitava, että lopettaminen tapahtuu koko ajan nuorempana. Nuorten harrastusaktiivisuudesta organisoidussa seuratoiminnassa olisi hyvä saada tarkempaa tietoa.

Aikuisten ja ikääntyneiden osalta huomiota tulee kiinnittää erityisesti omatoimisten liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen ja tunnetuksi tekemiseen. Muun muassa joenvarsireitti sai kiitosta useasti kyselyssä. Toisaalta seuraväki nostaa esille aikuisten seuratoiminnan mahdollisuudet, mutta uusia ideoita siihen ei kyselystä noussut esille. Ikääntyneille ohjattu toiminta päiväsaikaan on tärkeää, mutta seuroilta ei tullut omia avauksia esimerkiksi ikääntyneiden toiminnan kehittämiseen. Aikuisväestön ja ikääntyneiden osalta tulee huomioida, että liikuntayritysten palvelut kohdistuvat mittavasti juuri näihin kohderyhmiin. Myös kansalaisopiston rooli

heidän liikuntapalvelujensa järjestämisessä on suuri. Aikuisissa ja ikääntyneissä potentiaali seuroille on suuri, mutta miten toiminnan kehittämisessä päästäisiin kunnolla liikkeelle?

Kuntastrategiassa toivotaan näkyvän seurojen toiminnan tukeminen erityisesti liikuntatilojen käytön, ylläpidon ja rakentamisen osalta. Maksuttomuus alle 18-vuotiaiden toiminnassa on konkreettinen ehdotus, samoin harrastustakuu jokaiselle lapselle. Kunnan tuleekin pohtia mikä on oikea tapa tukea seuroja jatkossa ja millä tavalla se näkyy kuntastrategiassa. Kuntastrategiassa yksittäistä seurojen kirjausta tärkeämpää on liikkumisen edistämisen kirjaaminen laajemmin, jossa seuroilla on oma roolinsa. Tähän tavoitteeseen jokainen seura voisi sitoutua ja asettaa oman tavoitteensa ja mittarinsa strategiakaudelle. Kuntastrategiassa tulisi kuitenkin näkyä entistä paremmin eri ikäisten liikkumisen edistäminen, koska liikkumisen lisäämisellä voidaan tutkimusten perusteella saada mittavia säästöjä terveysmenoihin pitkällä aikavälillä. Voitaisiinko seurat haastaa mukaan kuntastrategian tavoitteiden toteutumiseen kirjaamalla omat tavoitteensa ja seuraamalla niitä strategiakauden aikana? Avainkysymyksenä on se, miten saadaan seurat innostumaan yhteisestä tekemisestä ja näkemään oman roolinsa kunnan kehittämisessä. Aktiivinen vuorovaikutus, molemminpuolinen arvostus ja konkreettiset toimenpiteet – niitä tarvitaan jatkossa. Tällöin Mäntsälä liikkuu entistä aktiivisemmin myös jatkossa.

Heti toimeksi

1. Seurojen taloudellinen tuki koronavirusepidemian jälkihoidoksi
  - Salivuoromaksujen helpottaminen syksy 2021 ja kevät 2022, jonka jälkeen tilanteen kartoitus seuroilta
2. Seurojen yhteistyön rakentaminen käyntiin
  - Seurakyselyn tulosten esittely 30.9. – tästä seuraavan tapaamisen sopiminen
  - Seurojen kanssa yhdessä keskustelu millainen rakenne yhteiseen tekemiseen halutaan
  - Seuraseminaari, jossa mukana seurat, virkahenkilöt, luottamushenkilöt – vuoropuhelun ja arvostuksen lisääminen, toimijat tutuksi
  - Kaikkien seurojen mukaan aktivointi
3. Seuratoiminnan ja toimijoiden tunnetuksi tekeminen viestinnän ja markkinoinnin keinoin
  - Laaja seuratoiminta tunnetuksi kunnan kanavien kautta
  - Liikkumisen ja liikunnan tärkeydestä viestiminen

Pohdittavaksi ”Mäntsälä liikkuu 2026” -hankkeeseen seuratoiminnan näkökulmasta

- Mikä on seurojen rooli? Miten tuetaan parhaalla mahdollisella tavalla?
- Kouluyhteistyön rakentaminen
- Sivukylien harrastetoiminnan kehittäminen
- Erityisryhmien/soveltavan liikunnan toteuttaminen
- Nuorten olosuhteiden kehittäminen
- Kansalaisopiston ja muiden toimijoiden määrittelemisen
- Tapahtumien ja kilpailujen järjestäminen; yhteistyö, näkyvyys, kunnan elinvoimaisuus